

Αντίδωρο Ψυχής

Αφιερωμένο σ' αυτούς που δεν γνώρισα, σ' αυτούς που χάραξαν όμως τα πρώτα βήματα στη Ζωή μου και στα Πρέπει μου, στη Λενιώ την γιαγιά μου και στον Λιά τον παππού μου από τα Μαγούλιανα Αρκαδίας.

Νοέμβρης 2011, ένας αιώνας σήμερα, μια μικρή χειρονομία για να δώσει η ιστορία τη συνέχεια στο τύλιγμα του κουβαριού.

Και τι δεν έγινε σ' αυτό τον αιώνα.

Το χθες πέρασε, σήμερα είναι τόσα πολλά τα γεγονότα και οι λεπτομέρειες που τα συνθέτουν που αναρωτιόμαστε γιατί μας φαίνετε τόσο μακρινό το χθες, η εικόνα του ξεθωριάζει, η σκέψη ούτε που στέκετε σε ένα γεγονός, εκτός αν είναι κάτι που μας συντάραξε και έκανε διακοπή στη ροή του προγραμματισμού μας.

Το χθες φαντάζει μακρινό, σιγά – σιγά γίνετε θολό παρελθόν γιατί στο σήμερα, αυτό το σήμερα που δεν το ζούμε γιατί προγραμματίζουμε το αύριο, δεν έχει θέση κυρίαρχη μόνο θέση κριτικής. Τι κάναμε πως το κάναμε και γιατί το κάναμε. Και έτσι προχωράμε.

Ένα χθες μέσα στον αέναο χρόνο είναι η πορεία μας. Ένα χθες που ακούγεται μόνο, ή μπορεί κάποια στιγμή να γίνει και οπτασία, όραμα ή το ξεκίνημα κάποιου μικρού ταξιδιού μέσα στους δαιδαλώδεις διαδρόμους της φαντασίας. Και αυτό το μικρό ταξίδι γίνεται ξαφνικά ο μύθος που φαντάζει στα ματάκια των μικρών παιδιών μια άγνωστη χώρα, που δεν θα ήθελαν να γνωρίζουν γιατί τους είναι ξένη, θέλουν όμως να ακούσουν και να γευτούν από τα χρώματα της φωνής της γιαγιάς, από τις παύσεις των λέξεων που ακολουθούν τον φόβο, την αγωνία και το λαχτάρισμα ότι όλα θα τελειώσουν και δεν θα είναι αληθινά αυτά που έζησαν. Αυτά έχει ο μύθος, αυτά δίνει στο σήμερα, όταν τον ακούς ή τον διαβάζεις. Βιώνεις τη στιγμή και στο τέλος την απορρίπτεις γιατί το σήμερα και το αύριο караδοκούν με τα μέσα της τεχνολογίας να σου ανατρέψουν αυτά που βίωσες.

**

Χειμώνας βαρύς είχε ξεκινήσει από τις αρχές του Νοέμβρη του 1917, οι δουλειές είχαν μείνει πίσω έπρεπε να γίνουν με γοργούς ρυθμούς. Να μαζέψουμε ξύλα, να τα βάλουμε πλάι στο τοίχο να κρατάνε και την υγρασία από το χιόνι που θα έφερνε σε λίγο ο αρνόμηνας.(Δεκέμβρης).

Το σπίτι με τα κλειστά παραθυρόφυλλα έστεκε βουβό νύχτα - μέρα, μόνο το μικρό σπιτάκι στα κεραμίδια, η καμινάδα έδειχνε από το λιγοστό καπνό που έβγαине να παίζει με το τσουχτερό αγέρι ότι μέσα υπήρχε ζωή.

Η κυρά Λενιώ ξαπλωμένη πάνω στο ξύλινο κρεβάτι σκεπασμένη με τις χοντρές μπαντανίες προσπαθούσε με τη λαχανιασμένη αναπνοή της να διώξει μακριά το τρέμουλο του πυρετού.

Μήνες τώρα η ανημπόρια έκανε φανερή τη παρουσία της, δεν μπορούσε να κουβαλήσει ούτε μια χεροβολιά ξύλα από την πλαγιά στο σπίτι. Το καλοκαίρι πέρασε και ο πυρετός της αδυναμίας δεν έλεγε να φύγει από το φλογισμένο λιπόσαρκο πρόσωπο.

Φάε λίγο φαγητό, θα ρέψεις στα πόδια σου' της ψιθύριζε ο Λιάς ο άντρας της, 'δεν μπορώ να καταπιώ τίποτα, δεν μου κατεβαίνει μπουκιά'

Ο Λιάς αναστέναζε, πως θα την αφήσω και θα φύγω σκεφτότανε. Όμως έπρεπε, ο καιρός είχε ήδη περάσει, έφτασε το τέλος του Οκτώβρη.

Με βαριά καρδιά μάζεψε τα σκουτιά που χρειαζότανε, την καπότα, τη μπαντανία της νεροτριβής, το τενεκέ με το τυρί, μέτρησε τα χρήματα που θα άφηνε στο σπίτι για το χειμώνα και πήγε στο σπίτι του παπά Πέτρου να πάρει την ευλογία του. είχε από μέρες σημαδέψει τα πρόβατα.

Λενιώ θα φύγω, να προσέχεις, τα παιδιά θα σε βοηθάνε όσο γίνετε, εσύ να μην κάνεις και πολλές δουλειές' είπε και κοίταξε στα μάτια τη γυναίκα του.

Σύρε στο καλό, και με το καλό να γυρίσεις, εμείς καλά θα είμαστε, εσύ να προσέχεις, και να μας σκέφτεσαι'

Ξαπλωμένους δίπλα της ο Λιάς έκλαιγε, κόμποι δάκρυα φτάνανε μέχρι τις κόρες των ματιών του και γινόντουσαν πέτρες, φοβότανε, κάτι τον τρόμαζε. Γύρισε στο πλάι και μύρισε τον κόρφο της γυναίκας του, ανάσανε τη ζεστή σάρκα που μύριζε πετρέλαιο. Του άρεσε τόσο αυτή η μυρουδιά την είχε συνηθίσει τόσα χρόνια. Εντριβή με πετρέλαιο για να φύγει το κρύωμα. Γιατροσόφια, που άγγιζαν τα σώψυχα του άρρωστου, ναι θα γίνεις καλά, κάνε μια εντριβή με πετρέλαιο και θα γίνεις περδίκι.

Μάτι δεν έκλεισε όλη νύχτα ο Λιάς δίπλα στη λαχανιασμένη αργή αναπνοή.

Το ξημέρωμα βρήκε και τους δυο με τα μάτια κόκκινα από την αγρύπνια, έσκυψε και φίλησε το μέτωπό της, το ένοιωσε παγωμένο, δεν είχε πυρετό. 'να σηκωθώ να σε ξεπροβοδίσω' είπε με την ξέπνοη φωνή της.

'κάτσε μη σηκώνεσαι, θα έρθει ο Παναγής της Σταύραινας να βοηθήσει'

το τσούρμιο είχε ξυπνήσει, ο Μήτσος ήταν έτοιμος τελευταία φορά που θα κατέβαινε στον κάμπο, τον επόμενο χρόνο θα πήγαινε στο στρατό και μετά αν όλα ήταν κατά πως ονειρευότανε θα μπαρκάριζε για την Αμερική, εκεί βρισκότανε ο αδελφός της μάνας του και θα έκανε το ξεκίνημά του για μια καλύτερη ζωή.

Ο Λιάς φίλησε τα παιδιά του, κοιτάζοντας σοβαρά και αυστηρά την μεγάλη του κόρη την Αγγέλω της είπε να κάνει τις δουλειές του σπιτιού.

'Εσύ τώρα είσαι η νοικοκυρά, η μάνα σου πρέπει να γίνει καλά, δεν θα την αφήσεις να κάνει τίποτα, θα προσέχεις για όλα' χάιδεψε τις κοτσίδες της με στοργή. Αλήθεια τι φορτίο έβαζε στους αδύναμους ώμους της μεγάλης του κόρης. Θα το άντεχε άραγε;

Ο Παναγής έφτασε, ξεκίνησαν για το μαντρί, βγάλανε τα πρόβατα έξω και τα έστρωσαν στη σειρά για τον κάτω δρόμο, μπροστά ο Μήτσος με τον Αράπη το μαύρο σκυλί, και στο πλάι ο Παναγής που τους συνόδευσε μέχρι τη Δημοσιά. Εκεί τους άφησε και γύρισε πίσω. Τελευταίος ερχότανε ο Λιάς με το κόκκινο άλογο το 'ντορή' φορτωμένο με όλη η πραμάτεια τους.

Τρεις μέρες τους πήρε να φτάσουν στον κάμπο της Πηνειάς, έμειναν μια βραδιά στα Τριπόταμα στα ξαδέλφια της Λενιώς τους Σταθοπουλαίους.

Καθισμένοι γύρω από το παραγώνι κουβέντιαζαν για τη χρονιά που πέρασε για τις δυσκολίες και τα άσχημα που άφησε πίσω του ο μεγάλος πόλεμος, εκεί ακούστηκε και η φοβερή λέξη της γρίπης, της ισπανικής γρίπης που θέριζε όλη τη χώρα. Ένα σύγκρυο διαπέρασε το κορμί του Λιά στο άκουσμα της λέξης. Τα μάτια του σκοτείνιασαν, μια απειλή, ήταν σίγουρος γι' αυτή στεκότανε απέναντί του.

Η βροχή που άρχισε από το ξημέρωμα δεν έλεγε να σταματήσει, όσο κατηφορίζανε προς τα δυτικά τόσο η ατμόσφαιρα γινότανε πιο βαριά, σύννεφα, αστραπές και ένα τσουχτερό αγέρι κτυπούσε τα πρόσωπά τους.

Κάθισαν σε ένα απάνεμο μέρος και άνοιξαν τα σακούλι με τα λιγοστά τρόφιμα που τους έδωσε η ξαδέλφη τους.

Κόντευε οκτώ το βράδυ όταν φτάσανε στη Ροβιάτα, γνώριμα μέρη από τις προηγούμενες χρονιές που ξεχειμάζανε με το κοπάδι τους.

Σκοτάδι πυκνό ξέζεψαν τα πράγματα από τον Ντορή και έβαλαν τα πρόβατα στο μισοχαλασμένο μαντρί. με το φανάρι του πετρελαίου μπήκανε μέσα στο χαμόσπιτο.

Κρέμασαν το φανάρι σε ένα καρφί στον τοίχο και άπλωσαν τη νεροτριβή χάμω στο χώμα. Με τα ρούχα όπως ήταν όλες τις μέρες πατέρας και γιός ξάπλωσαν πάνω στη χοντρή νεροτριβή. Μόνο τις μπότες έβγαλαν από τα πόδια τους, οι μουλιασμένες από τη βροχή χοντρές κάλτσες τους κρατούσαν μια γλυκιά ζεστασιά.

Ο Μήτσος χωρίς κουβέντα γύρισε στο πλάι και αποκοιμήθηκε αμέσως, ο πατέρας του έμεινε με τα μάτια ανοιχτά. Ένα μαύρο κοράκι πετούσε πάνω από τα κορμιά τους έκρουζε με τη σατανική κραυγή του, κρα – κρα- κρα. Ακίνητος ο Λιάς προσπαθούσε να το διώξει από τη σκέψη του.

Το πρωί τους βρήκε αποκαμωμένους, πατέρας και γιός δεν είχαν κουράγιο να σηκωθούν από τα στρωσίδια. Τα πρόβατα μπέλαζαν, ο αράπης γαύγιζε κάποιος βρισκότανε στη πόρτα και κτυπούσε φωνάζοντας.

‘Ει Λιά, καλωσορίσατε,’ ο Λιάς σηκώθηκε, φόρεσε τις μπότες του έριξε λίγο νερό στο πρόσωπό του από το κανάτι που υπήρχε πάνω στο ξύλινο ράφι δίπλα στο νεροχύτη και βγήκε έξω.

Καλημέρισε το μπάριμπα Γιάννη, τον ιδιοκτήτη του χαμόσπιτου και της αυλής που γινότανε το χειμωνιάτικο μαντρί για τα πρόβατα.

Ο μπάριμπα Γιάννης αφού ρώτησε πως ήτανε ο δρόμος τους και τι κάνει η οικογένεια του Λιά ζήτησε τα χρήματα του ενοικίου για τη χρονιά που θα έμεναν στο χαμόσπιτο. Ο Λιάς ήξερε πόσο τσιγκούνης και μίζερος ήταν ο μπάριμπα Γιάννης, του έδωσε ένα καπάρο για κάποιο λιβάδι που θα νοίκιαζε και όλα τα χρήματα για το χαμόσπιτο.

‘και το αρνί για το Πάσχα’ πρόσθεσε ο μπάριμπα Γιάννης’ ‘αυτό δεν χρειάζεται να μου το θυμίζεις, είναι χρέος μου’ απάντησε λίγο ενοχλημένος ο Λιάς.

Ο Μήτσος σηκώθηκε και άρχισε να σαλαγάει τα πρόβατα, ο κάμπος ήτανε γεμάτος νερά πρέπει να είχε βρέξει αρκετές μέρες για να έχουν κρατήσει τόσα νερά τα χωράφια. Είχε πάρει μαζί του προσφάι και μια τσίτσα (φλασκι) νερό.

Πέρα στο βάθος φαινότανε τα βουνά της Ζάκυνθος και της Κεφαλλονιάς. Ο ουρανός ήτανε καταγάλανος, τίποτα δεν θύμιζε τη χθεσινή σκοτεινιά και αντάρα της βροχής. Ένας ήλιος λαμπερός χρύσιζε τις σταγόνες δροσιάς που είχαν μείνει πάνω στα καστανοκίτρινα φύλλα των αμπελιών και της σταφίδας.

Κάμπος σκέφτηκε ο Μήτσος απέραντος κάμπος, πουθενά κανένα βουνό, απέραντος ορίζοντας, χανότανε η ματιά στο βάθος της θάλασσας. Θα φτάσω στην αντίπερα άκρη, θα πάω στην Αμερική, θα έρθει η μέρα που θα μου πάει θα την τσακώσω.

**

Ο Λιάς συμμαζέψε το σπιτικό τους, έστρωσε τα χράμια κάτω έφτιαξε τα κατσαρολικά, δυο τσίγκινα πιάτα, μια κατσαρόλα για φαγητό και δυο πιρούνια με δυο κουτάλια και ένα μαχαίρι. Τα έβαλε πάνω στο ξύλινο ράφι, πάνω σε δυο ξύλα στερέωσε τις καρδάρες που θα φύλαγε το γάλα.

Η μέρα πέρασε, άφησε τον Ντορή αμολητό να βόσκει στην αυλή το λιγοστό χορτάρι που είχε απομείνει. Κάποια στιγμή έβαλε στο ντορβά λίγη βρώμη και τον άφησε να φχαριστηθεί το μάζημά του.

Με το γέρσιμο του ήλιου γύρισε και ο Μήτσος με τα πρόβατα από το κάμπο. Ο Λιάς άλλαξε κάλτσες, φόρεσε τη σκούφια του και έριξε πάνω του την καπότα, πήρε την αγκλίτσα του και ξεκίνησε να πάει στο καφενείο του χωριού. Έπρεπε να συναντήσει το μαστροΝίκο για να φτιάξει το μαντρί, να μιλήσει με το Θεοδωρή του γαλακτοκομείου να κανονίσει τη τιμή για το γάλα, σε λίγο θα άρχιζαν οι γέννες των αρνιών και το άρμεγμα των προβάτων.

Οι μέρες περνούσαν ίδιες όπως και τις προηγούμενες χρονιές, τίποτα δεν άλλαζε, ίδιοι άνθρωποι, ίδια χούγια και συμπεριφορές, μόνο οι βραδιές τώρα είχαν άλλο χρώμα. Για το Λιά τώρα οι βραδιές ήτανε σκληρές, μπροστά στα ορθάνοιχτα μάτια του στεκότανε η απειλή, δεν ήξερε τι ήτανε, φοβότανε να της δώσει όνομα, αναστέναζε και προσπαθούσε να κοιμηθεί.

**

Στα Μαγούλιανα ο φετινός χειμώνας δεν έλεγε να σταματήσει. Κρύο, βοριάδες και κατεβασιές από το Μαίναλο σαν ορδές βαρβάρων έφταναν μέχρι τους τοίχους των σπιτιών. Πέτρινα και πλινθόκτιστα σπίατα στεκόντουσαν σαν φρουροί να προστατέψουν τις ψυχές που κουβαλούσαν τα αδυνατισμένα κορμιά, μικρών και μεγάλων ανθρώπων που ζούσαν στο κεφαλοχώρι στο ψηλότερο σημείο του βουνού. Τίποτα δε μπορούσε κανείς να διακρίνει πίσω από τα μανταλωμένα παράθυρα. Κάποιες φορές ο ήλιος ξεπρόβαλλε ανάμεσα από τα βαριά σύννεφα και πριν ακόμη προλάβει να ζεστάνει τις

πλαγιές ερχότανε το σούρουπο και τα πάντα κρυβόντουσαν κάτω από την αντάρα που σα πέπλο γλιστρούσε από τα ψηλά.

Οι μέρες άρχισαν να γίνονται ώρες και οι ώρες στιγμές για τη κυρά Λενιώ. Η μεγάλη κόρη προσπαθούσε να κάνει όλες τις δουλειές, να κουβαλάει τα ξύλα μέσα στο παραγώνι να ανάβει τη φωτιά, της έπαιρνε πολύ ώρα, φύσαγε ξανά και ξανά μέχρι να πάρει μπροστά η μικρή σπίθα στο δαδί και να αρχίσει να μεγαλώνει η φλόγα. Χαρούμενη που κατόρθωνε μετά από ώρα να ανάψει η φωτιά και να φωτίσει το κλειστό δωμάτιο, γύριζε το βλέμμα και περίμενε το χαμόγελο της επιβράβευσης από τη μάννα της. αυτή όμως με το βλέμμα χαμένο στους καπνούς που σκόρπιζαν μέσα στο δωμάτιο δεν μπορούσε να γυρίσει τη ματιά της. μόνο η αργή αναπνοή της ακουγότανε.

Η μικρή της κόρη το 'τσιταράκι' όπως τη φώναζε ο πατέρας της καθότανε για ώρες δίπλα στο παραγώνι με τα χέρια τυλιγμένα γύρω από τα μικρά της γόνατα. Δεν σήκωνε κεφάλι μόνο όταν έπρεπε να πάει για κάποιες δουλειές στο κήπο να βγάλει την κατσικά ή να ταΐσει τα κοττερά τότε καταλάβαινες ότι ήταν ένα παιδί που είχε κάποια ζωντάνια μέσα του. κάποιες φορές που ο ήλιος φώτιζε τη γειτονιά τους έβγαινε έξω και έπαιζε με τα μεγαλύτερα αδέρφια της το Γιωργή και το Νίκο. Στα μάτια της τα δυο αδέρφια ήτανε όλος ο παιδικός της κόσμος.

Τα βράδια ήταν ίδια, κουκουλωμένα τα μικρά παιδιά πάνω στα στρωσίδια σχεδόν ντυμένα με τα χοντρά ρούχα που φορούσαν όλη μέρα, έβγαζαν μόνο τα παπούτσια από βακέτα και τη πλεκτή ζακέτα, κοιμόντουσαν και τότε τα πρόσωπά τους που ξεπρόβαλλαν από τα σκεπάσματα, μαζί με τις μικρές τους αναπνοές έμοιαζαν σαν αγγελούδια που βρέθηκαν μακριά από τον ουρανό.

Για το 'τσιταράκι' όμως οι βραδιές τώρα ήτανε διαφορετικές. Δεν μπορούσε να κοιμηθεί, έξω από το παράθυρο σχεδόν κάθε βράδυ όταν ο καιρός δεν ήτανε βροχερός, ήτανε σχεδόν σίγουρη ότι βρισκότανε ένας εχθρός. Τα κρωξίματα από το κλαψοπούλι έδειχναν ότι κάποιος παραμονεύει. Ο φόβος γέμιζε το μικρό κορμάκι που άρχιζε να τουρτουρίζει. Τα δόντια κτυπούσαν δυνατά, το κλάμα ήτανε η συνέχεια στο τουρτούρισμα, μόνο όταν στέγνωσαν τα δάκρυα και ο ύπνος σφάλιζε τα μικρά της βλέφαρα τότε η γαλήνη αγκάλιαζε πατρικά το τσιταράκι.

Οι μέρες ίδιες και απaráλλαχτες, το τσουκάλι πάνω στη φωτιά, η Αγγέλω να μαγειρεύει τον τραχανά και να ρωτάει τη μάννα, πόσο αλάτι να βάλει μέσα, «ένα κόμπο, στα δάχτυλά σου μόνο», ψιθύριζε ξέπνοα από το κρεβάτι η Λενιώ. Το αλάτι δυσεύρετο για την εποχή και μόνο στο μονοπώλιο μπορούσες να το βρεις. Βέβαια υπήρχε και το θαλασσινό, που το πουλούσαν οι καμπίσιοι το καλοκαίρι, όμως όταν είχε υγρασία αυτό γινότανε μια άσπρη λάσπη και έμενε η μισή ποσότητα.

Ο Γιωργής με το Νίκο πήγαιναν στο σχολείο, μια πλάκα ήτανε ο σχολικός τους εξοπλισμός και η κιμωλία του σχολείου που τους δάνειζε ο

Δάσκαλος, ο κύριος Παύλος, στο σπίτι τη θέση της κιμωλίας για να κάνουν την αντιγραφή χρησιμοποιούσαν κάρβουνο.

Το τσιταράκι καθότανε δίπλα τους και παρακολουθούσε με προσοχή, τι ωραία γράμματα που έκαναν με το κάρβουνο. Όσο ανέβαζαν το χέρι πάνω στη μαύρη πλάκα η γραμμή που άφηνε το κάρβουνο ήτανε πολύ λεπτή, όσο κατέβαζαν το χέρι η γραμμή γινότανε παχιά. «Δεν είναι καλό» τους φώναζε τότε, «πάψε Εσύ» απαντούσε ο Γιωργής, «δεν ξέρεις είναι καλλιγραφία, έτσι πρέπει να γίνετε». Και εκεί σταματούσε κάθε άλλη κουβέντα, φοβότανε να ρωτήσει τι λένε αυτά τα γράμματα, φοβότανε να τους πει να την μάθουν και αυτή να γράφει. Μια φορά που το τόλμησε ήτανε και η τελευταία, «Εσύ δεν πηγαίνεις σχολείο, είσαι κορίτσι, τα κορίτσια δεν μαθαίνουν γράμματα, παντρεύονται και κάνουν πολλά παιδιά, όπως η μάννα.»

Εκείνο το βράδυ δεν κοιμήθηκε, ήτανε πέντε χρόνων, ακόμη και στα βαθιά της γεράματα το τσιταράκι, ένοιωθε την πίκρα και το ερωτηματικό εκείνης της βραδιάς. 'Γιατί δεν έπρεπε να μάθει γράμματα;' Και πόσο το ήθελε.

Την άλλη μέρα έπαιρνε το πιο χοντρό κάρβουνο από το παραγώνι και έβγαινε έξω στον τοίχο του σπιτιού και προσπαθούσε να γράψει ότι έβλεπε την προηγούμενη στην σχολική πλάκα. Κάπου όμως οι γραμμές αντί για λεπτές παχιές γινόντουσαν ένα ίδιο πράγμα

στενοχωριόταν πολύ ήθελε να τα σβήσει αλλά οι μουντζούρες από το κάρβουνο έμεναν εκεί.

Και τότε παρουσιάστηκε ξαφνικά ο μπάμπας Σπύρος από τη στροφή του δρόμου. «γιατί Κωστούλα μουντζουρώνεις τον τοίχο; μη το ξανακάνεις»

Αυτό ήταν, τελευταία φορά που έπιασε το κάρβουνο, η πίκρα σφάλισε τα χείλη της, το απόγευμα κάθισε στην άκρη του παραγωνιού, ο Γιωργής με το Νίκο έγραφαν στην πλάκα το βλέμμα όμως της Κωστούλας ταξίδευε πάνω από τις μικρές φλόγες που έβγαζαν τα ξύλα καθώς τριζοβολούσαν.

**

Ο Γενάρης τέλειωνε, ο παπά Πέτρος σηκώθηκε μπονόρα - μπονόρα για να ανοίξει την εκκλησία, Πέμπτη 30 του μήνα, μεγάλη σχολική γιορτή των Τριών Ιεραρχών, σε λίγο τα λιγοστά παιδιά θα γέμιζαν την εκκλησία του.

Πόσο καιρό αλήθεια είχε να δει κόσμο στη λειτουργία του; σήμερα όμως θα μιλούσε στα σκυμμένα κεφαλάκια των αγοριών για τα έργα των Μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας. Θα ερχόντουσαν και κάποια κοριτσάκια ντυμένα με χοντρές μάλλινες ζακέτες και κάτι παπούτσια σαν άρβυλα, γεμάτα λάσπες.

Το λιγοστό φως των κεριών στα μανουάλια φώτιζε τα σκασμένα από το κρύο μάγουλα των παιδιών καθώς ο σεβάσμιος Παπά Πέτρος τα κοίταζε μέσα από το Ιερό του Ναού. Τα κοίταζε και σκεφτότανε τίποτα πάνω τους δεν έχει όψη μικρού παιδιού, όλα είναι τραχιά μόνο τα μάτια τους πύρινες φλόγες που λαμπύριζαν στο λιγοστό φως έδειχνε ότι έμοιαζαν τόσο μα τόσο πολύ με το θείο βρέφος που κρατούσε η Παναγιά στην αγιογραφία του Ιερού.

Αναστέναξε, κάτω από το ράσο του η καρδιά του πετάρισε, αυτός γνώριζε την κάθε ψυχούλα ξεχωριστά, μέσα στις καθημερινές σκανταλιές που ακουγόντουσαν καθώς οι μανάδες ξεφώνιζαν για τους κανακάρηδες του ξεπηδούσε η ζωή. Ποια ζωή όμως; πόσα παιδιά είχε βαφτίσει άραγε; και όμως ελάχιστα είχαν μείνει να μεγαλώσουν στο χωριό τα περισσότερα είχαν φύγει για μακρινές χώρες, η Αμερική είχε το μεγαλύτερο μερίδιο άλλα κάτω στον κάμπο στη πόλη της Ήλιδας και κάποια που είχαν μάθει μια αράδα γράμματα στέργισαν στην Αθήνα και την Πάτρα. Στο χωριό κάποιοι ηλικιωμένοι και μερικές οικογένειες τσομπαναράιων. Οι πατρικές παραινέσεις με τη τρεμουλιαστή φωνή από το κρύο πέρασαν στα παιδιά, λίγες από αυτές στοίχειωσαν στη φαντασία τους.

Να γίνετε χρήσιμοι για τον εαυτό σας και τους γονείς σας και να μην ξεχάσετε τα Μαγούλιανα, το χωριό που σας δέχτηκε πάνω στο χώμα του όταν κάνατε τα πρώτα σας βήματα.

Φίλησαν με σεβασμό το χέρι του παπά καθώς έπαιρναν το αντίδωρο και ξεπετάχτηκαν στον αυλόγυρο γύρω από την πλατεία κάτω από τον τεράστιο πλάτανο. Οι φωνές τους γέμισαν το χώρο, να που υπάρχει ζωή στο χωριό μας ψιθύρισε ο καφετζής μέσα από το θολό τζάμι του καφενεϊού.

Ο παπά Πέτρος βγήκε από την εκκλησιά, τράβηξε κατά το σπίτι του Λιά, έπρεπε να δει τη Λενιώ, είχε μέρες να την επισκεφτεί.

**

Οι Αλκωνίδες μέρες άργησαν αυτό το χειμώνα, μέχρι και τις 20 Γενάρη έβρεχε μέρα νύχτα. Ένας παγωμένος λεβάντες ακολουθούσε κάθε φορά που σταματούσε η βροχή. Τα χωράφια στον κάμπο είχαν γίνει λίμνες, τα νερά έφταναν μέχρι μέσα στα χαμόσπιτα, στη Ροβιάτα οι άνθρωποι κλεισμένοι μέσα προσπαθούσαν να ανάψουν τη φωτιά στα παραγώνια με ότι ξύλα είχαν πρόχειρα ακόμη και με χλωρές κληματόβερρες από τον κάθαρο των αμπελιών.

Ο Λιάς με το γιού του τον Μήτσο δεν μπορούσαν να ξεμυτίσουν, τα πρόβατα μέσα στη στάνη μπέλαζαν, τα αρνάκια χωρίς σταματημό ζητούσαν να βυζάζουν από τη μάνα τους.

Οι τροφές σε σανό είχαν τελειώσει, τόσες μέρες χωρίς να βγουν στο λιβάδι τι γάλα να κατεβάσουν οι προβατίνες; Όλα είχαν φτάσει στα όριά τους. Και ήρθε η Τετάρτη με το γιομάτο φεγγάρι, την Πανσέληνο του Γενάρη, έλαμψε ο κάμπος, καθάρισε με μιας η

συννεφιασμένη ατμόσφαιρα. και ο Γαρμής άρχισε να σεργιανίζει καμαρωτός, όποιος αντέξει και φέτος μουρμούρισε ο Λιάς.

**

Αρχές Απρίλη άρχισαν να μαρκάρουν με μπογιά τα πρόβατα και τα αρνιά που θα κρατούσαν για του χρόνου, ξεχώρισαν αυτά που θα έδιναν για το Πάσχα στον χασάπη από τον Πύργο και ετοιμάστηκαν να φύγουν πιο νωρίς για τα Μαγούλιανα. Κάθε χρόνο γύριζαν σχεδόν τέλος του Μάη, φέτος όμως ο Λιάς μετρούσε τις μέρες λες και ήτανε στο στρατό. Η καρδιά του πονούσε, στην αρχή νόμιζε ότι ήταν από το κρύο όμως ο πόνος έφηνε κάποια στιγμή από κει και πήγαινε σαν σουβλιά στο κεφάλι. Τότε νόμιζε ότι το κρανίο του θα σπάσει. Τι είναι τούτο αναρωτιόταν τις νύχτες που έμνε ξάγρυπνος.

Μεγάλη Τρίτη πρωί ξεκίνησαν, ήθελε το Πάσχα να το κάνει στο σπίτι του με τη Λενιώ δεν είπε τίποτα στο Μήτσο. Οι μέρες της επιστροφής πέρασαν πιο γρήγορα. Ο καλός καιρός βοήθησε, και τα πρόβατα λες και γνώριζαν το μαντρί τους από μακριά τρέχανε όλη μέρα, σταματούσαν μόνο για να βοσκήσουν στην άκρη του δρόμου και συνέχιζαν το τρεχαλητό για να προλάβουν τα πρώτα. Ο Αράπης κουνώντας τη ουρά τριγύριζε γύρω τους και τα ενοχλούσε, ήθελε να παίξει μαζί τους, μα αυτά θύμωναν και πετούσαν τα πόδια τους στο αέρα σαν να τον κλωτσούσαν.

Μεγάλο Σάββατο πρωί – πρωί σηκώθηκε η Αγγέλω να συμμαζέψει το σπίτι, αύριο ξημέρωνε η Λαμπρή, ήθελε να ασπρίσει και τον τοίχο μόλις ο ήλιος θα στέγνωνε την υγρασία, ο ήλιος είχε κάνει την εμφάνισή του μετά από πολλές μέρες που η βροχή δεν έλεγε να σταματήσει, μάζεψε τα στρωσίδια, και βγήκε στο ξάγναντο της αυλής για να τα τινάξει

Η ηχώ της ρεματιάς της έφερε το σαλάγισμα προβάτων, με τα χέρια σηκωμένα και τα στρωσίδια να κρέμονται κοίταξε απέναντι κατά τα Μαγουλιανίτικα αμπέλια και εκεί στην ανηφόρα για τα αλώνια τους είδε.. Α...Α...Αααα.

Θεέ μου τι σκούξιμο ήταν αυτό, ο Γιωργής με τον Νίκο βγήκαν έξω να δούνε τι έπαθε. Είχε μείνει στήλη άλατος, με το βλέμμα στην ανηφοριά. Ο Γιωργής κοίταξε προς το μέρος που κοίταζε η Αγγέλω, δεν είπε τίποτα, μόνο άρχισε να τρέχει και ξοπίσω του ο Νίκος φωνάζοντας. Ήρθαν, γύρισαν, γύρισαν

Το τσιταράκι δίπλα στο κρεβάτι κρατούσε το χέρι της Λενιώς και κοιτούσε τα σχεδόν σβησμένα μάτια της. Φοβότανε πολύ, το κλαυποπούλι είχε φύγει αλλά το κρώξιμό του ήτανε ακόμη στα αυτιά της.

**

Η Αγγέλω άφησε τα στρωσίδια από τα χέρια της να πέσουν στο χώμα, ένας χείμαρρος από δάκρυα αυλάκωσαν τα μάγουλά της, κάθισε στην άκρη του τοίχου και έκλαιγε με αναφιλητά. Τόσος πόνος, τόσος φόβος, μα πάνω από όλα τόση ευθύνη, ‘Να προσέχεις το σπίτι, Εσύ είσαι η νοικοκυρά τώρα’ Δώδεκα χρόνων ήτανε δεν ήτανε και για έξι μήνες έμεινε χωρίς γογγυσμό πιστή στην υπόσχεση. Έγινε ο στύλος για τα τρία αδέρφια της και η παρηγοριά της Λενιώς. Μα τώρα το σαλάγισμα του κοπαδιού από μακριά της τράβηξε το σκέπασμα των κρυμμένων φόβων. Ήρθαν, επιτέλους, ο πατέρας θα τα φτιάξει όλα και θα είμαστε πάλι καλά. η μάνα όμως θα γίνει καλά ή θα είναι δικό μου το φταιξιμο;.

Όχι όλα τέλειωσαν ψιθύρισε, ήρθε ο πατέρας, η μάνα θα γίνει καλά μόλις τον αντικρίσει. Μπήκε στο σπίτι και πήγε στο κρεβάτι έσκυψε πάνω από το πρόσωπο της μάνας και ψιθύρισε. Μανούλα γύρισε ο πατέρας με τον Μήτσο, φάνηκαν στα Αλώνια, σε λίγο θα είναι εδώ.

Πασχαλινό φως γέμισε το δωμάτιο καθώς η ματιά της Λενιώς άνοιξε και τα τεράστια μάτια της φάνηκαν πάνω στο σκελετωμένο πρόσωπο σαν δυο αστέρια φωτεινά. Ένα αγνό χαμόγελο άνοιξε τα χείλη της καθώς ψιθύρισε, ‘σε ευχαριστώ Παναγιά μου’

Όταν η πόρτα άνοιξε και μπήκε ο Λιάς η Αγγέλω με το τσιταράκι πέσανε πάνω του, τον αγκάλιασαν με τα αδύναμα χεράκια τους και άρχισαν τα κλάματα.

Ντροπή τι κάνετε έτσι, γυρίσαμε, τι κλαίτε;’ Φοβισμένα τα δυο κοριτσόπουλα απομακρύνθηκαν στο πλάι του δωματιού.

Ο Λιάς πλησίασε το κρεβάτι της Λενιώς, κοίταξε, περίμενε να δει τη φιγούρα του σώματός της να ξεχωρίζει κάτω από τα σκεπάσματα. Τίποτα όμως δεν διέκρινε, μόνο ένα πρόσωπο βυζαντινής αγιογραφίας σαν αυτές που στολίζουν τον τοίχο της εκκλησίας του Αγίου Αθανασίου στην Αμαλιάδα, είχε πάει μια φορά να ανάψει ένα κερί, του είχαν κάνει εντύπωση οι αγιογραφίες με τα αυστηρά πρόσωπα που φωτίζονταν μόνο από το φως των ματιών τους. Αυτά τα πρόσωπα παρουσιάστηκαν τώρα μπροστά του, ένα από αυτά ήτανε της Λενιώς του. Γονάτισε δίπλα στο προσκεφάλι, χάιδεψε τη μαύρη πλεξούδα με τα σγουρά μαλλιά που ξεπρόβαλλαν στο πλάι, ίσιωσε την τούφα που έπεφτε στο μάγουλο και φίλησε τη γυναίκα του.

Ένα κύμα σαν φωτιά συντάραξε το κορμί του, καμιά απόκριση στο άγγισμά του. «Λενιώ μου ήρθα, είμαι κοντά σου, και ο Μήτσος είναι εδώ».

Η Λενιώ προσπάθησε να αναπνεύσει, με αργές ρυθμικές ανάσες, σχεδόν ξέπνοα ψιθύρισε, «Καλώς ήρθατε, ευχαριστώ την Παναγιά που με αξίωσε να σας δω για τελευταία φορά».

Δεν άντεξε ο Λιάς, πριν λίγο μάλωσε τα κορίτσια του γιατί κλαίγανε τώρα αυτός, δυο μέτρα άντρας έκρυσε το πρόσωπό του στα σκεπάσματα και η μύτη του αναζήτησε το γνωστό άρωμα, τη μυρουδιά του πετρελαίου στον κόρφο της Λενιώς και άρχισε το δικό του βουβό κλάμα.

Σαν ανάλαφρο αεράκι ένωσε το χέρι της Λενιώς κάτω από τα σκεπάσματα να του χαϊδεύει το πρόσωπο. Ένα ρίγος ερωτικής συνεύρεσης τον συνεπήρε, άπλωσε τα χέρια και έσφιξε το κοκαλιάρικο κορμί της γυναίκας του, πόση ώρα έμεινε έτσι σε μια στάση παράδοσης.

Ότι είναι να γίνει θα γίνει πέρασε σαν εικόνα από το μυαλό του.

Οι μέρες του Πάσχα είχαν πάντα μια ομορφιά για το τσιταράκι. Έβλεπε κάθε φορά τη μάννα της να ζυμώνει τα κουλούρια με τα λιγοστά υλικά και να φτιάχνει πάντα το δικό της με ένα μεγάλο γράμμα το Κάπα. Είναι δικό σου της έλεγε, έφτιαχνε και στα άλλα παιδιά αλλά της Κωστούλας ήταν πάντα το πιο μεγάλο. Φέτος όμως δεν φτιάζανε κουλούρια, η Αγγέλω δεν ήξερε, ήτανε μικρή, η μάννα δεν μπορούσε, δεν θα είχανε κουλούρια πασχαλινά, ούτε και κόκκινα αυγά..

Στα Μαγούλιανα όμως περίσσευε η ανθρωπιά, ο Παπά Πέτρος είπε στην παπαδιά του να ετοιμάσει ένα πεσκέσι για την οικογένεια του Λιά.

Το Μεγάλο Σάββατο μετά την πρώτη Ανάσταση πήρε την παπαδιά και πήγανε το πεσκέσι στο σπιτικό του Λιά, το τσιταράκι χαμογέλασε. Το πρώτο του Πασχαλινό χαμόγελο που αντίκρισε ο παπά Πέτρος εκείνη τη μέρα.

Οι μέρες περνούσαν, η κατάσταση της Λενιώς χειροτέρευε, ο γιατρός που ήρθε από την Τρίπολη, περνούσε μια φορά το μήνα από το χωριό, κούνησε το κεφάλι του. μια ακόμη θλιβερή ιστορία για το ημερολόγιό του. ένας πόνος όμως για τον άνθρωπο γιατρό, ένας πόνος για την δική του ανημπόρια να ανακουφίσει τον άρρωστο. Η Γρίπη θέριζε, οι χρονιές του 17 και του 18 αποδεκάτιζαν τον πληθυσμό σε όλη τη χώρα.

«Να απομακρύνεις τα παιδιά» ψιθύρισε στο Λιά ο γιατρός «η αρρώστια είναι μεταδοτική». Ο Λιάς κοίταξε το γιατρό στα μάτια. «Ας πάμε όλοι αντάμα» είπε, «το μόνο που μπορούμε να τις προσφέρουμε είναι η παρουσία μας που ζεσταίνει τις ώρες του μαρτυρίου της».

Και φύγανε οι μέρες του Πάσχα, ήρθε ο Μάης με τη φύση να προσπαθεί να παραβγεί στο Φως του Ήλιου με τα χρώματα των λουλουδιών της, των σπάρτων τα άνθη των Ελάτων τα κατακίτρινα ασπάλικά, τις μυρτιές, τις πικροδάφνες στις ρεματιές και την απλωμένη κάτασπρη αγριάμπελη πάνω στα ξερά κλαδιά που ξέχασε ο χειμώνας στο πέρασμά του.

Μέσα στην πανδαισία των χρωμάτων τα πουλιά με τα αηδόνια και τα κοτσύφια σε πρώτη σειρά, ζαλισμένα από το Φως του Ήλιου που σχημάτιζε ένα στεφάνι και λιβάνιζε την

άνοιξη πάνω από το βουνό του Μαίναλον, δημιουργούσαν ένα πανδαιμόνιο μουσικής ενώ οι μέλισσες ζουζούνιζαν σε ένα συνεχή υπόκωφο βόμβο.

Μια τέτοια μέρα στα τέλη του Μάη διάλεξε να ταξιδέψει η Λενιώ. Έφυγε μέσα στο Φως στα λουλούδια, στους ήχους της Φύσης. Άφησε πίσω της όλη την πίκρα, όλα τα βάσανα μα πάνω από όλα άφησε κενή τη θέση της

Στο τραπέζι, στο κρεβάτι στο τζάκι στην αυλή και στα Όνειρα

Με τα κεφάλια σκυμμένα και κρατώντας σφιχτά τα χέρια τους τα πέντε παιδικά προσωπάκια συνόδεψαν στο τελευταίο της κρεβάτι τη μάνα τους.

Ο Μήτσος ο μεγαλύτερος από όλα τα παιδιά κάθισε δίπλα στον πατέρα με σκυμμένο το κεφάλι. Η αδελφή της μάνας τους η θειά Αννιώ ήρθε από την Ολυμπία που ήταν παντρεμένη και έμεινε μαζί τους μέχρι την ημέρα που θα έκαναν τα σαράντα. Μια παρουσία μέσα στο σπίτι που έμοιαζε λίγο στη φιγούρα με τη μάνα τους..

Το καλοκαίρι πέρασε γρήγορα, ο Λιάς δεν ξαναφάνηκε στο καφενείο του χωριού ολημερίς με τα πρόβατα τριγύριζε στις γύρω πλαγιές και όταν αυτά στάλιζαν κάτω από τα δέντρα, ξάπλωνε δίπλα τους και αυτός με τον Αράπη στα πόδια του και κοίταζε τον καταγάλανο ουρανό.

Ένα μεγάλο γιατί είχε σφηνωθεί μέσα στη σκέψη του.

Θα φύγω μακριά σου' φώναξε ένα μεσημέρι μέσα στην ερημιά της πλαγιάς.

Το βράδυ στο τραπέζι κοίταξε τα παιδιά του, τα ζύγισε με τη ματιά του, σε τι βάσανα τα μπλέκω άραγε; αναρωτήθηκε.

Θα φύγουμε για τον κάμπο, όλοι μαζί, δεν θα ξαναγυρίσουμε πίσω είτε χωρίς να πάρει ανάσα, φοβότανε ότι δεν θα το ξεστόμιζε.

Και το βιός μας εδώ τι θα γίνει;' ρώτησε ο Μήτσος 'θα τα αφήσουμε σε καλά χέρια και αργότερα βλέπουμε ίσως τα πουλήσουμε' είπε ο πατέρας.

Εγώ θέλω να μείνω εδώ με τη μάνα μου' πετάχτηκε το τσιταράκι. 'Δεν φεύγω, δεν πάω πουθενά. Δεν θέλω να μείνει μόνη της.'

Ο Λιάς για μια στιγμή κιόταψε, πως έγινε αυτό το τσιταράκι εκεί που δεν μιλούσε όλο τον καιρό ξαφνικά ύψωσε φωνή;

Κωστούλα μου μη φοβάσαι δεν θα μείνει εδώ η μάνα σας, θα την πάρουμε μαζί μας, το τσιταράκι τον κοίταξε με τα μάτια γουρλωμένα, 'πως θα την πάρουμε μαζί μας;' είπε.

Θα την πάρουμε μέσα στην καρδιά μας, στην ψυχή μας, εκεί που θα είναι από δω και πέρα η θέση της και κανείς μα κανείς δεν θα μπορέσει ποτέ να μας την πάρει'.

Και πέρασαν οι μέρες της ετοιμασίας, όλα στη θέση τους και όπως έπρεπε, του Αγίου Δημητρίου ο παπά Πέτρος διάβασε τα εξάμηνα της Λενιώς τα παιδιά κοινωνήσαν των Αχράντων Μυστηρίων και πήραν την ευχή του. το απόγευμα έγινε ο αγιασμός των προβάτων. Το ξεκίνημα θα γινότανε το άλλο πρωί.

Μια βραδιά πέρασε κανένα μάτι δεν σφάλισε κείνες τις ώρες. Κάτω από τα στρωσίδια με τα κορμιά κουλουριασμένα σαν έμβρυα οι πνιχτές ανάσες περίμεναν να περάσει η ώρα για να φτάσει το ξημέρωμα.

Τα όνειρα στέρεψαν για το Μήτσο, το ταξίδι στην Αμερική φάνταζε μακρινό, ας πάω πρώτα στρατιώτης και βλέπουμε μονολόγησε και ένα αρμυρό δάκρυ κύλησε στα χείλη του, με ένα βαθύ αναστεναγμό έγλυψε τα χείλη του, δεν ήθελε να βγει παραέξω ο πόνος του, ήτανε δικός του.

Η Αγγέλω είχε μπει στην εφηβεία, η 'θειά η Αννιώ την είχε ορμηνέψει για τις μέρες που θα έπρεπε να είναι προσεχτική, για τις ευθύνες που θα έπαιρνε στις πλάτες της για το νοικοκυριό του σπιτιού. Πως θα γίνω νοικοκυρά αφού δεν είμαι παντρεμένη σκεφτότανε με το απλοϊκό της μυαλουδάκι. Πρέπει όμως να είμαι σωστή και καλή νοικοκυρά.

Ο Γιωργής και ο Νίκος με κρυφή χαρά περίμεναν την ώρα που θα αντίκριζαν τον κάμπο τόσα είχαν ακούσει από το Μήτσο τις καλοκαιριάτικες βραδιές που τους εξιστορούσε για αυτά που ζούσε κάθε χρόνο στον κάμπο της Πηνείας. Πόσο θέλανε να ήταν μεγάλοι για

να πάνε και αυτοί στον κάμπο. Να τώρα όμως το ξημέρωμα θα ξεκινούσαν, θα γνώριζαν τη χώρα της φαντασίας τους.

Το πνιχτό κλάμα δεν έλεγε να σταματήσει, το τσιταράκι σε μια γωνιά κουλουριασμένη μέσα στα στρωσίδια κατάπινε τις αναπνοές της, δεν ήθελε να την καταλάβει η Αγγέλω που ακουμπούσε στην πλάτη της. Δεν ήθελε να φύγει από το χωριό, μα πρέπει να φύγουμε της αποκρίθηκε ο πατέρας της όταν τον ρώτησε μια μέρα καθώς είχε πάει μαζί του με τα πρόβατα.

Γιατί πρέπει; Γιατί; εγώ θέλω να μείνω εδώ είπε με θυμωμένη φωνή.

Ο πατέρας την κοίταξε αυστηρά, 'Πρέπει Κωστούλα μου, Πρέπει' αυτό το πρέπει στοίχειωσε στη ζωή της έσφιξε τα χείλη και δεν μίλησε άλλο.

Μια τόσο γνωστή στάση για όλη της ζωή. Το Πρέπει

Οι πρώτες μέρες στον κάμπο έγιναν μήνες, χρόνια, η οικογένεια του μπάρμπα Λιά στέργωσε για τα καλά, καινούργιο σπιτικό, η στάνη μεγάλωσε, απέκτησαν χωράφια κάθε χρόνο τα σπαρτά έδιναν τους χρυσούς καρπούς του σταριού, της σίκαλης και της βρώμης ο μπάρμπα Λιάς ήταν ο ονομαστός τσέλιγκας της περιοχής, ο κόσμος στον κάμπο του Κορακοχωριού όπου διάλεξε να μείνει είχε να μολογάει για την προσφορά του στο κτίσιμο της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου, την καλοσύνη του στη βοήθεια των ανήμπορων και φτωχών οικογενειών.

Τα παιδιά μεγάλωσαν, ο Μήτσος όταν πήγε στρατιώτης έφτασε μέχρι την Προύσα, την Σμύρνη, πέρασε πολλά, όλοι τον είχαν σχεδόν ξεγράψει, κάποια μέρα γύρισε,

«κανείς δεν μπορούσε να τον αγκαλιάσει, εξιστορούσε στα παιδιά της το τσιταράκι γιατί έπρεπε πρώτα να βγάλει τα ρούχα του, τα οποία ρίζανε σε ένα καζάνι με νερό που κόχλαζε να κάνει ένα μπάνιο με σχεδόν καυτό νερό και μετά να μας αγκαλιάσει. Και όλα αυτά γιατί ήτανε γεμάτος ψείρες».

Τα δυο κορίτσια μεγάλωσαν οι προξενιές ερχόντουσαν στην πόρτα του μπάρμπα Λιά, μα αυτός δεν αποφάσιζε, έβλεπε την Αγγέλω να έχει κλειστεί στις υποχρεώσεις του νοικοκυριού, δεν ήθελε να ακούσει για παντρείς είχε ριζώσει στην οικογένειά της, αυτή που ανέλαβε στα δώδεκά της χρόνια. Το τσιταράκι όμως είχε γίνει μια δυναμική κοπέλα γεμάτη χάρες ονομαστή στη μικρή κοινωνία για τον τρόπο που δάμαζε και κρατούσε τα δυο ατίθασα άλογα της οικογένειας και τη γρηγοράδα στο άρμεγμα των προβάτων. Ήτανε το δεξί χέρι του μπάρμπα Λιά, ο οποίος την καμάρωνε κρυφά, έμοιαζε τόσο στη Λενιώ του.

Ο χειμώνας του 41 κουβάλησε μαζί του τις χειρότερες στιγμές για τη χώρα, πόλεμος πείνα, κατακτητές έξω και μέσα από το σπίτι, μαυραγορίτες, και γυναίκες που πουλούσαν τα προικιά τους για ένα κομμάτι ψωμί. Ο κάμπος περνούσε δύσκολα, ευτυχώς οι λαχανίδες και οι βρούβες, η μπομποτά και λίγο γάλα κάλυπταν τις βασικές ανάγκες της επιβίωσης.

Ο μπάρμπα Λιάς ακουμπισμένος στον τοίχο του σπιτιού κοίταζε τα σύννεφα στο βάθος του ορίζοντα κατά την Άλβена, ο Γαρμής με τις δυνατές του ριπές είχε αρχίσει να παγώνει την ατμόσφαιρα, το σούρουπο πλησίαζε.

«Έλα μέσα πατέρα, θα κρυώσεις» είπε το τσιταράκι. Πόσες φορές αλήθεια τον είχε δει σε αυτή τη θέση τις μέρες του χειμώνα;. Τον παρατήρησε προσεκτικά, δεν φάνηκε να την άκουσε, ξαφνικά άγγιξε το μάγουλό του και με την αναστροφή του χεριού του σκούπισε ένα δάκρυ ψιθυρίζοντας «καλό σου βράδυ».

Το Μαίναλο του είχε στείλει τα χαιρετίσματά της με τις ριπές του Γαρμής.

Το τσιταράκι παντρεύτηκε, πέντε παιδιά ήτανε η δική της προσφορά στο κουβάρι της ιστορίας, παιδιά που τα νανούρισε με το τραγούδι της μάνας της αυτό που θα τους έλεγε η ίδια αν ζούσε, το τσιταράκι όμως την είχε ζωντανή στα μάτια της, την έβλεπε μπροστά της στην κορμοστασιά της κόρης της Ελένης που γινότανε μέρα με τη μέρα ίδια η γιαγιά της, την άκουγε στο πονεμένο τραγούδι του αδερφού της του Γιωργή

που αγκάλιαζε την κόρη της και της τραγουδούσε ‘Κόφτην Ελένη την ελιά γιατί ζουρλαίνεις τα παιδιά’ την έπλαθε η φαντασία της τα μεσημέρια του καλοκαιριού στη σκιά του Πλατάνου καθώς σιγομουρμούριζε το αγαπημένο τραγούδι του πατέρα της στα γιορτινά τραπέζια που στόλιζε το χαμόγελο της Λενιώς, έτσι όπως το θυμόταν και το εξιστορούσε. «Η μάνα μου...» έλεγε και αναστέναζε και το βλέμμα της χανόταν στο βάθος του ορίζοντα. Τότε μας αγκάλιαζε σφιχτά και με τη ματιά της μας αγαπούσε ακόμη περισσότερο, γιατί αυτή δεν χόρτασε την αγκαλιά της μάνας της, της Λενιώς.

Ιανουάριος 2014

Μπερτσάτου Ι. Ελένη

Συγγραφέας- Λογοτέχνης

Πρόεδρος του Συλλόγου Δρομέων Υγείας Αθηνών (ΣΔΥΑ).

Ιπποκράτους 119 – 114 72 Αθήνα

Ηλεκτρονική διεύθυνση: elberts@otenet.gr

Τηλέφωνο : 2103625168 κιν. 6945372803

Σημ. Το ανωτέρω διήγημα έχει δημοσιευτεί στην Ετήσια Ιστορική – Λαογραφική – Λογοτεχνική Έκδοση ‘ΗΛΕΙΑΚΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ – ΗΛΕΙΑΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ 14

(Εκδόσεις BIBΛΙΟΠΑΝΟΡΑΜΑ , Γεώργιος Δημητρόπουλος Ερμού& Αθ. Διάκου 4 Αμαλιάδα. Φαξ 2622021221 www.bibliopanorama.gr e-mail [info@biblipanorama .gr](mailto:info@biblipanorama.gr)